

Dkt. Marv Wilson, Manabii, Kipindi cha 5, Kanuni za Kihemenetiki za Kuwaelewa Manabii

© 2024 Marv Wilson na Ted Hildebrandt

Huyu ni Dkt. Marv Wilson katika mafundisho yake kuhusu Manabii. Huu ni kipindi cha 5, Kanuni za Hermeneutical za Kuwaelewa Manabii.

Sawa, niko tayari kuanza.

Tuombe, tafadhali. Baba yetu, tunakushukuru kwa Manabii wa Israeli. Maandiko yetu bila shaka hayatakuwa kamili bila ujuzi wa jinsi walivyowaita watu warudi kwenye ufunuo wako, jinsi walivyowaita kizazi chao wenyewe kuwajibika katika haki, katika maadili, na pia kuwa na matumaini kwamba si tu kwamba kunaweza kuwa na uamsho katika kizazi chao, lakini mpango mkuu wa Mungu katika historia ungekuwa na uamsho wa kiroho wa kina na wa kina.

Tunaomba kwamba tutakuwa watu wenye ujumbe kwa kizazi chetu na pia ujumbe wa matumaini kwa wakati ujao. Asante kwamba ufalme wetu hatimaye ni ufalme wenye nguvu kwani umeingia katika maisha yetu na ule unaofikia zaidi ya maisha haya hata hadi maisha yajayo. Kwa hilo tunafurahi Ijumaa asubuhi hii kupitia Kristo Bwana wetu.

Amina. Sawa, matangazo machache ya kukukumbusha tu. Kulikuwa na marekebisho niliyofanya katika silabasi ya tarehe ya mtihani wa mwisho.

Nadhani wengi wenu kama si nyote mmefanya marekebisho hayo. Mtihani wa mwisho ni Mei 16 Jumatatu saa 8:30. Hakikisha tu kwamba mmefanya marekebisho hayo kwenye silabasi. Pia, nilikuwa na barua pepe kutoka Kituo cha Usaidizi wa Kielimu ikionyesha kuwa wanahitaji mtunzaji wa noti kwa ajili ya kozi hii.

Baadhi yenu mngeweza kuandika maelezo na wangechukua gharama ya kunakili maelezo na pia kumlipa mtu posho ndogo ikiwa mngekuwa tayari kufanya hivyo. Jina lako lingekuwa halijulikani, lakini ikiwa unaweza kusaidia, nenda kwa ASC na uwajulishe kwamba uko tayari kufanya hivyo. Leo ningependa kuanzisha kile ambacho ningekiita kanuni za kifalsafa, kanuni za ufafanuzi za kuelewa manabii na mafundisho ya kinabii.

Nasema kanuni za hemenetiki kwa sababu manabii si rahisi kila wakati kutafsiri. Nakumbuka nilikuwa nikifundisha darasa, nilikuwa na umri wa miaka ishirini katikati, nikifundisha darasa la manabii katika Kanisa la Park Street huko Boston. Ilikuwa darasa la Jumanne jioni la wiki kumi.

Nilikuwa nikimfundisha Jeremiah na Ezekiel. Nilikuwa katika mwaka wangu wa kwanza wa masomo ya uzamili wakati huo katika Chuo Kikuu cha Brandeis. Mwanamke mmoja aliyesoma Park Street alimpigia simu mama yangu.

Aliishi katika mji uleule. Alisema, Imekuwaje mwanao anafundisha kozi ya unabii? Hakuhitimu, na akampa jina la seminari maarufu ya kiinjili kusini-magharibi. Anajua nini kuhusu manabii? Hiyo ndiyo shule pekee inayowafundisha manabii.

Ingawa sitataja shule hiyo, imekuwa maarufu kwa miaka mia moja au zaidi, hasa kwa jarida lake la kitheolojia na mambo mengine, kama inavyoweka msisitizo mkubwa kwenye sehemu za unabii za wakati ujao . Mustakabali wa Israeli na mambo yote mazuri yanayohusu nyakati za mwisho. Shida ya mwanamke huyu ilikuwa, nilitoka seminari ndani ya safari ya baiskeli ambapo natoa hotuba hii.

Alisema Hawafundishi unabii hapo. Labda alichokuwa akimaanisha ni kwamba seminari fulani si maarufu kwa kufungua chati na kujaza maelezo yote sahihi ya mpangilio wa nyakati za mwisho. Kutakuwa na nyakati za mwisho.

Eskatolojia ni somo linalofaa na zuri kwa kitabu chochote kuhusu mafundisho ya Kikristo au theolojia ya kimfumo. Kuna maoni mengi sana. Baadhi ni rahisi sana, safi, na rahisi.

Baadhi ya mambo ya kina sana, ya kihalisi sana, yaliyofanywa kwa mpangilio wa matukio. Kila kitu unachohitaji kujua kuhusu kujiandaa kwa ajili ya mwisho. Sasa, ninachotaka kufanya katika sehemu hii, baadhi ya mambo ninayopaswa kusema yanahusu manabii wa Israeli na kile walichokuwa wakikitabiri kwa ajili ya siku zijazo.

Mambo mengine ninayopaswa kusema yanahusu manabii kwa maana ya jumla zaidi. Lakini, katika kukupa miongozo ya kifalsafa, unapojifunza manabii, nadhani kuna kanuni na miongozo ambayo unahitaji kukumbuka kwa upana. Sasa, tukiangalia uinjilisti, kumekuwa na mbinu mbili tofauti za kutafsiri fasihi ya unabii.

Hasa sehemu zile za fasihi ya kinabii zinazohusisha matukio ya wakati ujao. Mojawapo ya shule hizo mbili mara nyingi huelezewa kama mbinu ya Marekebisho au ya Agano kuhusu unabii, na nyingine, mbinu inayoitwa ya unabii wa kidispensational.

Kuelekea mwisho wa karne ya 19 na hasa kuelekea karne ya 20, unapopata kuibuka kwa kile kinachoitwa shule ya Biblia au harakati ya taasisi ya Biblia, iliyoathiriwa sana na Biblia ya marejeleo ya Schofield, miongoni mwa mambo mengine kadhaa. Na shule nyingi za Biblia, ambazo kwa kawaida zilikusudiwa, ziliweka msisitizo mkubwa kwenye mikutano ya eskatolojia na unabii. Nilikulia katika eneo la Boston.

Nakumbuka kungekuwa na makanisa na wangemleta rais au mkuu wa shule au mtu kutoka idara ya Biblia kutoka mojawapo ya vyuo hivi vya Biblia. Karibu vyuo hivi vyote vya Biblia vipo leo. Vingi kati ya hivyo vimehamia katika elimu ya sanaa huria zaidi badala ya kuwa taasisi za mafunzo ili kuwaingiza watu katika uwanja wa misheni na miito ya Kikristo moja kwa moja.

Lakini ungezungumzia mambo mbalimbali yanayohusu nyakati za mwisho, Mpinga Kristo, hukumu, Dhiki Kuu, Unyakuo, Hukumu Kuu ya Kiti Cheupe cha Enzi, Utawala wa Miaka Efu wa Kristo Duniani, vita vya mwisho vya historia, Har–Magedoni. Na aina nyingi za msisitizo huu ziliwafanya manabii kuwa maarufu makanisani miongoni mwa watu wa kawaida. Na, bila shaka, machapisho mengine maarufu kwa nafasi ya ugawaji, vitabu kama The Late Great Planet Earth, na sasa, katika muongo mmoja au miwili iliyopita, mfululizo wa Left Behind, ambao ni tofauti ya mbinu hii ya ugawaji.

Ili tu kukupa muhtasari mfupi ili uweze kuelewa tofauti kati ya mitazamo hii miwili, ambayo imetawala sana mawazo ndani ya kanisa la kiinjili. Kimsingi, ugawaji wa madaraka uliunda au hufanya tofauti kati ya Israeli na kanisa. Ni viumbe viwili tofauti.

Kwa hivyo, mambo yanayorejelea Israeli ya kibiblia hayajamezwa na kufanywa ya kiroho na Israeli mpya, yaani, kanisa, lakini yanapaswa kueleweka tu kwa njia za kihalisi. Kwa hivyo, ugawaji wa vipindi umeelekea kushikilia tafsiri ya kihalisi ya unabii wa Agano la Kale. Inalenga sana Israeli .

Hakika kuna msisitizo katika unabii wa Agano la Kale kuhusu mustakabali wa Israeli kama inavyoonekana katika kukusanywa kwake kutoka kwa mataifa ya dunia, kurejeshwa katika nchi yao kwa ajili ya maandalizi ya nyakati za mwisho. Na kukusanywa tena kwa Wayahudi katika nchi hiyo, kwa kweli, ni mojawapo ya ishara za mwisho. Wafuasi wa dini pia wanasisitiza mambo mengine yanayohusiana na kukusanywa kwa Israeli, yaani kurudi.

Mambo kama hekalu lililojengwa upya, ambalo bila shaka, kwa kuliangalia kutoka kwa mtazamo wa kibinadamu, ni jambo gumu. Kwa misikiti miwili hivi sasa juu ya Mlimani mwa Hekalu, mtu anawezaje kuelewa uwezekano huo? Pia, wazo la ukuhani uliofufuliwa, mfumo wa dhabihu uliofufuliwa, na umuhimu wa kuja na ndama mwekundu, kama Kitabu cha Hesabu kinavyoelezea mnyama huyu ambaye angechomwa moto kama sehemu ya kurudi kwenye mfumo wa dhabihu. Mfumo huu pia unazungumzia kuonekana kwa mtawala huyu wa ulimwengu, Mpinga Kristo katika nyakati za mwisho, ambaye hufanya agano na Wayahudi na kisha analivunja.

Lakini kutokana na haya yote, kutakuwa na ufalme wa kimwili, wa kidunia, wa kisiasa ulioanzishwa juu ya dunia hii ambapo Yerusalemu inakuwa kitovu sana, na Kristo atatawala na kutawala mataifa. Mbinu hii ya ugawaji inabishana kuhusu kurudi kwa Yesu kabla ya kuzimu yote kufunguka kabla ya kipindi cha dhiki kuanza duniani. Na hivyo wazo la kunyakuliwa, kunyakuliwa kwa unyakuo, lingekuwa utangulizi wa

miaka saba ya mwisho, ambayo wagawaji mara nyingi huiita kama wakati wa shida ya Yakobo.

Lakini mwishoni mwa kipindi hicho cha miaka saba, Kristo anarudi pamoja na watakatifu. Anakuja mara ya kwanza kwa ajili ya unyakuo, ambao ni kwa ajili ya watakatifu. Anakuja baada ya miaka saba ya dhiki pamoja na watakatifu.

Na kisha kutakuwa na utawala huu na utawala wa Kristo duniani. Hiyo kimsingi ndiyo nafasi ya ugawaji wa sheria. Jinsi hiyo inavyotumika kwa Israeli, bila shaka, ni kwamba neno Israeli lenyewe linamaanisha kwamba Israeli ina mpango wake tofauti, ambao unapaswa kutofautishwa na kanisa.

Kwa upande mwingine, mbinu ya agano ni rahisi kiasi. Mbinu ya agano, ambayo si pekee lakini mara nyingi imekuwa ikiunganishwa na mawazo ya milenia badala ya mawazo ya kabla ya milenia ya kidisponist, mbinu ya agano inaona kanisa kama Israeli mpya. Mbinu ya milenia, au mbinu ya agano, inamwona Kristo akitawala na kutawala na imekuwa ikitawala na kutawala katika historia nzima ya kanisa.

Tayari inatokea. Ni uhalisia wa kuwepo huku Kristo akitawala na kutawala kwa nguvu kupitia Roho Wake Mtakatifu katika kanisa katika enzi yote ya kanisa. Kwa hivyo, maelezo ya mustakabali wowote maalum kwa Israeli, kurudi katika nchi, urejesho wa dhabihu, kwa kawaida hakuna hata moja kati ya mambo haya linaloeleweka kihalisi kwa njia yoyote.

Kwa mfano, ni sehemu ya kuelewa kitu ambacho kimechukua nafasi ya Israeli, Israeli iliyohamishwa, katika mpango wa Mungu. Yaani, kanisa, ambalo ni mwili wa ulimwengu wote uliotawanyika kote ulimwenguni, linamlenga Kristo katika utawala wake na utawala wake katika moyo wa mwanadamu. Hiyo ni theolojia ya agano.

Kwa hivyo, theolojia ya agano kisha inazingatia Ukristo na mambo ya kiroho na inasema lugha hii kuhusu mustakabali wa Israeli ni ya mfano na haipaswi kueleweka au kushinikizwa kwa sehemu kubwa kwa njia yoyote halisi. Kwa hivyo, hutarajii mustakabali wowote sahihi kwa Israeli. Wanatheolojia wengi wa agano, wanatheolojia waliorekebishwa, hawaoni mustakabali wa kidunia kwa Israeli katika jiji la Israeli au Yerusalemu katika nchi ya Israeli kama vile watu wa Finland, watu wa Iceland, au watu wa Fiji walivyo na mustakabali.

Kuna Israeli mpya na kwa hivyo lugha hii imetafsiriwa upya kulingana na kanisa. Sawa, hapa kuna mitazamo miwili tofauti kwa ujumla. Kuibuka kwa swali la jinsi tunavyoelewa mustakabali wa Israeli kanisani, mara nyingi husikia maneno haya yakizungumziwa.

Je, wewe ni mkulima wa kabla ya kazi? Je, wewe ni mkulima wa baada ya kazi? Je, wewe ni mkulima wa a-mill? Kizazi chako hakitili mkazo sana hili kama kizazi changu.

Hata hivyo, unapaswa kujua neno milenia linatoka wapi. Neno milenia linaundwa na maneno mawili ya Kilatini.

Sehemu ya kwanza yake ina maana ya elfu na mwaka, Kilatini kwa mwaka. Kwa hivyo, milenia inamaanisha miaka elfu. Kuna sehemu moja tu katika Biblia ambapo miaka hiyo elfu imetajwa.

Hiyo ni sura ya 20 ya Ufunuo. Na inataja kwamba Shetani angefungwa kwa miaka elfu na hatimaye, baada ya miaka elfu, angeachiliwa kwa muda mfupi. Inazungumzia wafu ambao hufufuka na kutawala pamoja na Kristo kwa miaka elfu.

Ufunuo 20, mstari wa 4. Wafu waliobaki hawakufufuka hadi miaka elfu ilipokwisha. Kwa hivyo, wafuasi wa kabla ya milenia wanaoamini kwamba kutakuwa na utawala halisi wa Kristo duniani wangesema kuna ufufuo mbili—mmoja kwa waumini waliopo wakitawala na kutawala pamoja na Kristo.

Na kisha mmoja baada ya milenia wakati wengine watafufuliwa kutoka kwa wafu na kisha watahukumiwa. Kwa hivyo, anasema, heri na watakatifu ni wale walio na sehemu katika ufufuo wa kwanza. Mauti ya pili haina nguvu juu yao kwa maana watakuwa makuhani wa Mungu na wa Kristo na watatawala pamoja naye kwa miaka elfu.

Wakati miaka elfu itakapokwisha, Shetani atafunguliwa kutoka gerezeni mwake. Na kisha inazungumzia mataifa yanayokuja kwenye vita hivi vikubwa vya Gogu na Magogu, mama wa vita vyote.

Je, hii ni sawa na Har–Magedoni? Je, ni vita tofauti? Lakini, Ufunuo unazungumzia matukio haya ya mwisho. Bila shaka, Gogu na Magogu wamechukuliwa kutoka sura za mwisho za Ezekeili 38 na 39. Ambazo zimejengwa juu yake katika kitabu cha Ufunuo.

Ninasema nini basi? Kuna mitazamo mitatu tofauti ya utawala wa miaka elfu . Nimekusomea sehemu moja tu katika Biblia ambapo inazungumzia Kristo akiwa na utawala wa miaka elfu hapa duniani - Ufunuo 20.

Utawala na watu wa Mungu. Sasa, watabiri wa vipindi vya kabla ya milenia wangeshikilia hatua hiyo. Na watabiri wa vipindi vya kabla ya milenia wangeshikilia hatua hiyo.

Yaani, Kristo atarudi duniani na kutawala kimwili kutoka Yerusalemu. Msimamo wa baada ya milenia ni rahisi sana. Huenda ndio usiopendwa sana miongoni mwa Wakristo wa kiinjili.

Lakini, katika nyakati za awali katika historia ya kanisa, lilikuwa na viwango tofauti vya umaarufu—baada ya milenia, ikimaanisha baada ya milenia. Msimamo wa baada ya milenia unasema kutakuwa na mabadiliko ya kijamii taratibu hadi jamii kubwa, iliyoelimika, na inayoibuka kiroho itakapokuja kwa mamia na mamia ya miaka ya kuhubiri injili.

Kwa kifupi, imani ya baada ya milenia inasema athari ya chachu ya taratibu ambayo Ukristo utakuwa nayo duniani. Misheni za Kikristo ni msisitizo muhimu sana wa misimamo ya baada ya milenia. Itakuwa na nguvu kadri ujumbe wa Ukristo unavyoenea kote duniani.

Kutoka kizazi hadi kizazi, ulimwengu utamkubali Yesu polepole kama Masihi kwani ulimwengu huu mpya utashindwa si kwa silaha bali kwa nguvu za Roho. Baada ya ulimwengu huu mpya kujengwa, Masihi atakuja. Kwa hivyo Masihi huyu wa kiroho, au jamii ya kiroho, atatokea baada ya vizazi vingi vya kuhubiri injili.

Wapinzani wa mbinu hii ya baada ya milenia wanasema kwamba dunia itazidi kuwa bora kwa sababu nguvu ya injili itabadilisha mioyo ya wanadamu kote ulimwenguni; wapinzani wa mtazamo huo wanasema, una mtazamo wa matumaini sana kuhusu asili ya mwanadamu. Hujui jinsi dhambi imeteka mioyo ya watu. Unapaswa kuamini katika upotovu kamili.

Ingekupa mtazamo halisi zaidi kwamba kutakuwa na upinzani mwingi wa kijinga huko nje. Na kwa hivyo, mwishowe inazingatia sana mwanadamu. Inategemea kanisa kwenda huko nje.

Lakini upotovu wa moyo wa mwanadamu katika jamii na upinzani dhidi ya kuhubiriwa kwa injili hautaruhusu hili kutokea. Mwishowe linalenga mwanadamu sana. Ni mtazamo wa matumaini sana kuhusu wanadamu na jamii.

Wengine pia wana matatizo fulani na ukweli kwamba tunaishi katika ulimwengu wenye watu wengi. Una Waislamu zaidi ya bilioni moja huko nje ambao wana ajenda inayofanana. Ni mapenzi ya Mwenyezi Mungu kwamba ulimwengu wote unyenyekee Uislamu.

Na mfumo wa Kikristo unakuja na kusema, hapana, ulimwengu wote utamtii Kristo. Na hivyo, nguvu ya Roho Mtakatifu ya kubadilisha mioyo ya watu itasababisha hili. Katika ulimwengu wenye wingi wa watu, injili ingelazimika kwenda mbali kiasi gani kabla ya mwisho katika maono haya kwamba ulimwengu, nukuu, utakuwa Mkristo?

Na kutakuwa na Ukristo utakaoibuka kutokana na mabadiliko haya ya kijamii ya polepole huku ulimwengu mzima ukipata mwanga kupitia tangazo la injili. Au baadhi ya marafiki zangu Wayahudi wangeniambia, tuseme tunapinga ajenda ya Kikristo ikiwa ulimwengu wote utafanywa kuwa Ukristo. Na kisha Kristo anakuja baada ya

kipindi hiki cha miaka elfu, ambacho kingechukuliwa kama kipindi cha mfano wa wakati huku kuhubiriwa kwa injili kukitangazwa.

Nini kitatokea ikiwa msukumo utakuja? Sawa, kwa hivyo kuna mtazamo wa baada ya milenia. Mtazamo wa milenia ambao haswa ni kitu ambacho kilielezwa na Augustine katika karne ya 5 na na wengine wengi tangu wakati huo na kuendelea. Anasema hakuna milenia - Amilenia .

Kwa hivyo, kwa hivyo, utawala huu na utawala katika moyo wa mwanadamu wa Kristo ambao umekuwa ukiendelea na utaendelea hadi nyakati za mwisho. Kwa hivyo, Wayahudi basi na chochote ambacho maandishi ya kinabii yanasema kuhusu Israeli kinapaswa kutafsiriwa upya kwa sababu kanisa ni hatua ya pili ya roketi ya wokovu.

Hatua ya kwanza imezimwa. Na nafasi yake imechukuliwa na Israeli mpya iliyoangazwa kiroho. Na hivyo, kwa hivyo, msisitizo halisi, wa kidunia, wa kijiografia katika manabii wa Agano la Kale ulifutwa.

Mungu hatatawala kutoka Yerusalemu siku moja. Kwa kweli ana nia tu ya kutawala na kutawala katika maisha ya mtu binafsi. Sawa, kwa hivyo hapa kuna mitazamo kadhaa tofauti.

Ningesema, bila shaka, kwa miongo kadhaa sasa, kwa sababu ya ujumuishaji mtambuka wa wanatheolojia wa agano na wanatheolojia wa vipindi na mazungumzo ambayo wamekuwa nayo, ugawaji wa vipindi umekuwa ukibadilika polepole na polepole ukifunguka kwa mtazamo unaoendelea zaidi ambapo ufalme wa Mungu, badala ya kuwa kitu ambacho kingeeleweka kama cha wakati ujao na huko Yerusalemu, zaidi na zaidi umeeleweka kama una uwezekano katika ulimwengu wa kiroho. Ambapo mtawa wa miaka elfu moja amekuwa akimsikiliza mtawa wa vipindi zaidi na zaidi, mtawa wa miaka elfu moja amekuwa wazi kwa uwezekano wa aina fulani ya udhihirisho wa kimwili au wa kidunia ambao Mungu anaweza kuwa nao kwa watu wake wa kale. Na ingawa labda kuna mitazamo mingi huko nje kama vile kuna waumini, sababu ya hii ni kwamba haya ni masuala magumu sana.

Kwangu mimi, na nitakuambia tu jinsi nilivyoendelea kuhusu hili, nililelewa katika kanisa la wafugaji wa moto ambapo nilifundishwa majibu yote kuhusu mustakabali wa Israeli. Hayakupatikana tu katika Biblia yenyewe, bali maelezo yote katika Biblia ambayo mchungaji wetu alitumia kutoka mimbarini yalifafanua kile ambacho tayari kilikuwa. Tafsiri ilikuwa tayari imeokwa katika Biblia. Kwa hivyo maelezo hayo yalifafanua tu kile ambacho Maandiko yalifundisha waziwazi.

Kisha nilienda seminari ambapo maoni mengi kati ya hayo yalipingwa na mbinu ya miaka elfu moja ya agano na Marekebicho. Mojawapo ya mambo unayopaswa kujifunza kuhusu theolojia ni kwamba unahitaji kusikia sauti nyingi sana katika

theolojia. Kwa sababu kuna mazungumzo. Jambo la kipekee kuhusu tafsiri ya Kiyahudi ya Maandiko, ni kwamba si mfumo, si jibu moja, bali ni mazungumzo, ni mazungumzo, au ni kile ambacho Wayahudi hurejelea kama kushikilia mambo katika mvutano kama ufafanuzi.

Rabi fulani anasema hivi, na Rabi fulani anasema hivi. Na kwa hivyo, unasawazisha kwa kurudi na kurudi katika uelewa wa mafundisho mbalimbali haya. Kwa hivyo, nimejifunza mengi kutoka pande zote mbili.

Nimetumia muda mwingi kutafakari hili mwenyewe. Nami nitakuambia niko wapi. Binafsi siwezi kuamini kwamba kila kitu ambacho Mungu alifundisha kwa karibu miaka 2,000, kuanzia Ibrahimu hadi Yesu wakati kanisa lilipozaliwa na viongozi wa kanisa la kwanza kabisa wakiwa Wayahudi, na kumbuka usingeweza kuingia katika kanisa hilo kwa miaka 20 ya kwanza isipokuwa wewe ni Myahudi.

Kuanzia mwaka 29 BK hadi 49 BK, kanisa lilikuwa harakati ndani ya Uyahudi. Lilitwa harakati ya Wanazareti, kama kitabu cha Matendo kinavyotuambia. Na kama ulitaka kuwa sehemu ya harakati ya Yesu, ilibidi ubadilike na kuwa Uyahudi ili uwe sehemu yake hadi, bila shaka, baraza la Yerusalemu katika Matendo 15 liliposema, ndio, Mataifa wanaweza kujiunga na Wayahudi.

Hapa kuna hisia zinazopaswa kuhifadhiwa. Kwa hivyo, ilikuwa harakati ndani ya Uyahudi. Ninachosema tu ni kwamba kwa karibu miaka 2,000, Mungu alikuwa akifanya kazi kupitia watu fulani.

Na siwezi kumwona Mtume Paulo akisema ahadi zote ambazo Mungu aliwapa mababu zangu katika mwili, kabila, taifa, kimwili, na Wayahudi. Kuna kitu kipya sasa ambacho ahadi hizo zote kuhusu agano la milele, kuhusu nchi ambayo ni sehemu ya agano la milele la Berit Olam, yote hayo yamefutwa sasa. Mungu amebadilisha mawazo Yake. Hapana.

Ukisoma kile Paulo anachosema katika Warumi 9-11 na nilikuwa na jambo hili la kujilazimisha. Nilitaka kusoma Warumi 9-11 ili kuona Myahudi na Mmataifa na mpango wa Mungu ulikuwaje baada ya kusikia mifumo hii miwili mikuu iliyowasilishwa kwangu kama sehemu ya hija yangu ya kiroho. Nilisoma Paulo katika Warumi 9-11 akizungumzia Israeli si kwao maagano.

Anatumia wakati uliopo katika Kigiriki. Kwao ni maagano. Kwa kweli, Paulo anasema katika Warumi 11 kwamba kuja kwa imani kwa Mataifa ni katika mpango mkuu wa Mungu wa kuamsha wivu, kuchochea wivu kwa watu wa Mungu wa kimwili wa kidunia kwa sababu Israeli kimwili inaendelea hata ingawa matawi yamekatwa kwa sababu ya kutokuamini Mungu anaweza kuyapandikiza tena.

Paulo pia anasema Israeli, ingawa katika mwili, jamaa zake wa kale bado ni wapendwa kwa ajili ya mababu. Bado ni watu watakatifu waliotengwa kwa ajili ya makusudi ya Mungu. Paulo hakuelewa eskatolojia zaidi ya wewe na mimi tulivyoelewa.

Kwa kweli, mwishoni mwa Warumi 9-11, baada ya kusema mkombozi atatoka Sayuni siku moja, ataondoa uovu wote kutoka kwa Yakobo, na hivyo Israeli wote wataokolewa kulingana na muktadha, hakika anarejelea watu wa Israeli katika mwili, iwe ni jumla ya wakati wote au kama tutaona imani yake wakati ambapo Kristo anaweza kurudi katika siku zijazo. Lakini baada ya kusema kilele cha Israeli bado hakijaja kinachohusishwa na mkombozi huyu anayetoka Sayuni. Analeta mistari michache kutoka kitabu cha Isaya.

Kisha baada ya kusema mwisho wa Israeli kimwili utakuwa kama ulivyoanza kimwili. Kulikuwa na uchaguzi wa makampuni uliotokea Sinai. Sasa, kuna kilele cha makampuni.

Maelezo ambayo Paulo hakuyaelewa. Anainua mikono yake mwishoni mwa Warumi 11 na kusema, ee, hekima ya siri hii ya Mungu, ambayo mimi siielewi.

Lakini Paulo aliwaamini watu wa taifa lake kwa sababu Mungu hakubatilisha ahadi. Mungu bado angeendelea kuwa mwaminifu kwa ahadi. Sasa kuna ahadi katika Agano la Kale kwa Israeli wa kimwili, ambazo hupanuliwa katika Agano Jipya na kujumuisha kanisa.

Usifanye kosa kuhusu hilo. Pale ambapo katika Agano la Kale, Israeli inaonyeshwa katika muktadha sahihi wa Kiyahudi, katika Agano Jipya, Mataifa wanajiunga na Wayahudi, na mara nyingi, wazo au kanuni au maana yake husisitizwa kadri toleo lililopanuliwa la Israeli linavyofanywa kwa sababu Ibrahimu angepata watoto wengine.

Siwezi kuamini katika Wagalatia 3:29 ikiwa mara tu unaposema ndiyo kwa Kristo robo tatu ya Biblia imefutwa. Hapana. Unaposema ndiyo kwa Kristo anasema Paulo kwa Wagalatia, ikiwa ninyi ni wa Kristo, ninyi ni uzao wa Ibrahimu.

Ili kuwa sehemu ya uzao wa Ibrahimu, huwezi kuwa tofauti na watu wa Ibrahimu, nchi ya Ibrahimu, au mambo ambayo Mungu alimwahidi huyo mzee. Na kwa hivyo, nadhani suluhisho la tatizo la Israeli, kwa sehemu, linapaswa kuhusisha mbinu sahihi. Mbinu sahihi ni ipi? Ingawa uhusiano kati ya Israeli na kanisa au Israeli na mustakabali wake, nadhani, ni mgumu, suluhisho za kihistoria katika kanisa zimesababisha uelewa usioplingika wa Maandiko.

Kwa nini? Katika karne ya pili, juu ya Bahari Nyeusi, kulikuwa na baba wa kanisa aliyeitwa Martian. Martian alisema Mungu wa Agano la Kale, asante sana; hatuhitaji tena. Mtupeni Mungu huyu wa Wayahudi, watupeni nje.

Na kwa hivyo, alitaka kuitupa Biblia ya Kiebrania kutoka kwenye orodha ya Ukristo. Kwa sababu alimwona Mungu kama Mungu tofauti. Kwa hivyo, Israeli, kwa kweli, haikuchukuliwa kwa uzito.

Israeli kimsingi ilikataliwa na kuharibiwa na Marcions . Kwa bahati nzuri, alipelekwa Roma na kuhukumiwa kama mzushi mnamo 144 kwa sababu hiyo ingekuwa matokeo mabaya kwa Agano la Kale kwa kanisa. Sasa kuna mabaki au mifuko ya Neo-Marcionism katika kanisa la leo.

Ukienda kanisani ambapo inakubidi usubiri miezi kadhaa kabla ya kupata mahubiri ya Agano la Kale, huenda kuna Umarcionism Mpya unaofanya kazi hapo. Ukienda kwenye seminari ya theolojia ambapo Kigiriki kinahitajika , na Kiebrania ni hiari au haitolewi kabisa, unaweza kunusa uwezekano wa Umarcionism Mpya unaofanya kazi. Mbinu ya pili kihistoria katika karne za kwanza za Ukristo, hasa, ni kwamba baba wa kanisa walikuja, na walitaka kufananisha unabii huu mkuu kuhusu Israeli.

Chochote kinachohusiana na mustakabali wa Israeli, hasa baraka za Mungu na kumiminwa kwa Roho Wake na neema na rehema na maonyesho ya upendo Wake, tutachukulia. Huo ndio ujumbe wa manabii kwa kanisa. Na baba wa kanisa, walifanya nini? Walielekea kufananisha maana ya mfano katika Agano la Kale au walipata maana ya Kikristo katika manabii.

Hivi ndivyo walivyookoa sehemu za Agano la Kale. Lakini sehemu hizo za Agano la Kale zinapata maana yake sasa kanisani. Kisha mbinu ya tatu, mbinu ya kuchuma matunda, ambayo wengi kanisani wameifuata kwa karne nyingi, bila kujua hasa la kufanya na Israeli.

Wanaangalia Agano la Kale, na huchukua sheria hizo, mafundisho hayo, na nyenzo zile wanazoamini zinaendana na Ukristo, na huwa wanapuuza kila kitu kingine kulingana na uamuzi fulani wa ubora wanaofanya kama hii itafanya kazi. Nadhani suluhisho letu la kutafsiri fasihi ya unabii kimantiki, tunapaswa kufanya kile kanisa la kwanza lilifanya. Nadhani kanisa la kwanza lilikuwa na upendeleo, na upendeleo huo ulikuwa kwa kuwa wote walikuwa Wayahudi, walijua kazi ya Mungu miongoni mwa watu wao kwa miaka 2,000.

Walisherehekea mashujaa wa imani ambao mimi na wewe tunawaenzi katika kitabu cha Waebrania. Wote ni wahusika wa Agano la Kale. Na kwa hivyo, upendeleo wao haukuwa na kitu katika Agano Jipya kinachoweza kupingana na kile kinachopatikana katika Agano la Kale.

Inaweza kujenga juu yake, inaweza kuipanua, inaweza kupanua maana yake, lakini haitapingana nayo. Maandiko yote yametolewa na Mungu na yana faida. Paulo anamwambia Timotheo, hasa akimaanisha Agano la Kale.

Kila baraza kuu la kanisa limesema vitabu vyote 66 vimevuviwa kikamilifu na vina mamlaka kamili katika maisha ya kanisa. Kanisa kihistoria limekuwa likiona Agano la Kale kama Maandiko Matakatiifu. Swali ni jinsi gani tunalitumia na mbinu yetu itakuwaje ili tukubali kama Maandiko Matakatiifu badala ya kufanya mgomo wa mapema na kuyatupa kabla ya kuyafungua.

Hatuhitaji tena ikiwa ni uenezaji tu, njia ya kutuingiza katika Agano Jipya. Basi ni nani anayehitaji tena? Mawazo mengi haya yanatokana na wazo, unaona, kwamba mpango wa Mungu A ulishindwa. Shika sheria, leta dhabihu za wanyama, na tohara.

Nitajaribu kwa miaka elfu kadhaa. Loo, Israeli ilishindwa vibaya sana. Sasa nitakuja na njia bora zaidi.

Tutaita kitu hiki Agano Jipya. Tutaondoa mpango A na sasa kitu hiki kitajazwa upendo na neema na imani na rehema. Tuna njia bora zaidi.

Kwa hivyo vitu hivyo vya awali, ikiwa vipo, sababu pekee iliyopo ni kuonyesha kushindwa na kwa nini tulihitaji vitu hivi vipya. Huo ni mtazamo ambao watu wengi wanauona kwa huzuni kuhusu Agano la Kale badala ya kuliona kama Maandiko Matakatiifu yaliyovuviwa. Kanisa la kwanza kabisa lilikuwa na Zaburi kama kitabu chao cha nyimbo.

Hilo lilikuwa Maandiko Matakatiifu. Huwezi kukubaliwa katika daraja la juu zaidi la makasisi katika siku za Augustine katika karne ya 5 bila kujitolea kukariri Zaburi zote 150. Ilibidi uzijue kwa moyo.

Huo ndio urithi wa Kiebrania. Nadhani suluhisho la hili ni kwamba hufanyi kile ambacho baba wa kanisa walifanya kwa sababu sehemu yao ya kuanzia ilikuwa Agano Jipya, na wanaangalia Agano la Kale. Kwa masikitiko, ndivyo Martian alivyofanya.

Alianza na Biblia Mpya, akaitazama Biblia ya Kale, na akasema si kwa ajili yangu. Kimantiki, tunapaswa kufanya kile ambacho kanisa la kwanza lilifanya. Walikuwa na Biblia moja tu.

Walikuwa na Agano la Kale pekee. Huo ndio ulikuwa mwanzo wao. Lazima uende karne ya 4 BK kabla ya kuwa na orodha kamili ya vitabu vyote 27 vinavyosambazwa kama orodha ya Maandiko Matakatiifu.

Kimsingi, katika karne chache za kwanza za kanisa, Agano la Kale lilikuwa na jukumu kubwa sana. Halikutumika kwa usahihi kila wakati kama Maandiko Matakatiifu. Kadiri kanisa lilivyozidi kupata idadi na kuwa la Mataifa, sauti ya Kiyahudi ilizidi kutengwa katika kanisa hilo.

Katika sinagogi, kanisani, kanisa hatimaye lilitengana, jambo ambalo linaonekana kukamilika angalau na wakati wa Justin Martyr katikati ya karne ya 2. Ingawa tunajua kutokana na ushahidi mwingine katika historia ya kanisa, bado kulikuwa na Wayahudi waliokuwa wakiendelea katika sinagogi hadi karne ya 4. Ninachopendekeza tufanye basi na kanisa la kwanza, unaanza na Agano la Kale badala ya Agano Jipya.

Hili ni Neno la Mungu. Baada ya kufanya ufafanuzi wako na kujifunza Agano la Kale, linakulazimisha kulichukulia Agano la Kale kwa uzito. Sio kama maandalizi ya Agano Jipya, na kitu pekee ninachopata kutoka humo ni, loo, sasa naelewa kwa nini Mungu alilazimika kuwa na Agano Jipya kwa sababu watu hawa walikuwa wabaya.

Walikuwa ni kushindwa. Naweza kuelewa ni kwa nini Mungu alihitaji njia bora zaidi. Samahani, hiyo ni familia yako, familia yangu, na familia ya kanisa la kwanza.

Hao ndio mashujaa wa imani. Na kwa hivyo, unaanza na Agano la Kale, ambalo kanisa la kwanza lilikuwa na Biblia moja tu. Hilo ndilo lililopaswa kufanya.

Kisha, maandishi ya mitume yakaanza kutoa maelezo ya kati, ufafanuzi, na uelewa wa tafsiri chini ya mwongozo wa Roho Mtakatifu kuhusu Maandiko hayo ya Agano la Kale. Leo, tunayaita maandishi ya mitume au Agano Jipya, lakini jipya halimaanishi jipya kabisa kama gari jipya. Inamaanisha Mungu anayafanya upya mambo tena.

Na kwa hivyo unaanza na la Kale, ambalo kwa matumaini linamaanisha utachukua la Kale kwa uzito sana. Je, Mungu ana neno zaidi kuhusu Maandiko hayo katika Agano Jipya? Hatua yako ya mwisho ni kurudi tena kwenye la Kale, ukichukua tafakari hiyo ya Agano Jipya kuhusu baadhi ya Agano la Kale, si yote kwa njia yoyote ile, na kisha kuona suluhisho litakuwa nini. Nadhani ilikuwa imetolewa.

Hata Yesu anapoulizwa, je, wakati huu utaturudishia ufalme? Matendo 1. Yesu hakusema, mwanadamu, ulipata wapi wazo hili la ufalme? Nini? Unazungumzia nini? Wazo hilo lilitoka wapi? Hapana, alisema tu si juu yako kujua wakati. Yesu angeweza kuchukua moja ya nyakati hizo ili kuifanya dhana nzima ya ufalme kuwa ya kiroho hapo hapo. Lakini hafanyi hivyo.

Kwa hivyo, nadhani kama nitakavyofanya katika hotuba ya Jumatatu, onyesha kuna sababu ya kusita kuhusu kusisitiza maelezo mengi ya unabii wa kibiblia katika siku zijazo. Lakini inaonekana kwamba tukichukua mbinu ya kanisa la kwanza, tunalazimika. Hawa ni watu wangu, Paulo anasema.

Mungu amekuwa akifanya kazi nao. Je, anawafuta wote? Sasa ghafla? Pia kuna lugha nyingi katika Agano la Kale ambazo ni za kijiografia. Wazo la Masihi.

Masihi hufanya nini? Yeye ni shujaa. Yeye ni mfalme. Yeye ni mtawala.

Hilo ni la kimwili. La kidunia. Na ingawa Yesu hakuja kulitimiza kwa njia hiyo sahihi, wazo la kuja mara ya pili, mada nyingi kati ya hizo zinaonekana kutimizwa hapa duniani zinapotekelezwa hatimaye.

Kwa hivyo, ufalme tayari ni wa kiroho wa awamu mbili, lakini bado haujakamilika. Na hilo halijaleta hasa unabii mwingi wa Agano la Kale katika kiwango ambacho tutauona ukitimizwa katika siku zijazo, kwa maoni yangu. Sawa, na hilo, nitamaliza.

Huyu ni Dkt. Marv Wilson katika mafundisho yake kuhusu manabii. Huu ni kipindi cha 5, Kanuni za Hermeneutical za Kuwaelewa Manabii.